ऐन्द्रोविमदः, प्राजापत्यो वा, वासुक्रो वसुकृद्वा।पूषा। अनुष्टुप्, १, ४ उष्णिक्

प्र ह्यच्छा मनीषा स्पार्हा यन्ति नियुतः।

प्र दस्रा नियुद्रथः पूषा अविष्टु माहिनः॥ १०.०२६.०१

स्पार्हाः- स्पृहणीयाः। नियुतः- नियमसंपन्नाः। मनीषाः। अच्छा- आत्मसूर्यमभिलक्ष्य। प्रयन्ति- प्रकर्षेण गच्छन्ति। दस्रा- दर्शनमयः। नियुद्रथः- नियमितप्राणप्रतीकाश्वः। माहिनः- महात्मा। पूषा- पोषक आत्मसूर्यः। प्र अविष्टु- प्रकर्षेण रक्षतु ॥१॥

यस्य त्यन्महित्वं वाताप्यमयं जनः।

विप्र आ वसद्धीतिभिश्चिकेत सुष्टुतीनाम्॥ १०.०२६.०२

अयम्- एषः। विप्रः- मेधावी। जनः। यस्य- यस्य पूष्ण आत्मनः। त्यत्- तत्। महित्वम्- माहात्म्यम्। वाताप्यम्- प्राणोपासनप्राप्यम्। धीतिभिः- चित्तधारणाभिः। आ वंसत्- संभजते। स पूषा। सुष्टुतीनाम्- सुमन्त्रान्। चिकेत- जानाति ॥२॥

स वेद सुष्टुतीनामिन्दुर्न पूषा वृषा।

अभि प्सुरः प्रुषायति व्रजं न आ प्रुषायति॥ १०.०२६.०३

सः- असौ। पूषा- पोषक आत्मसूर्यः। सुष्टुतीनाम्- शोभनस्तुतीः। वेद- जानाति। इन्दुर्न- क्लेदनकरः सोम इव। वृषा- वर्षको भवति। प्सुरः- रूपवानिति सायणः। अभि- आभिमुख्येन। नः- अस्माकम्। व्रजम्- समूहम्। आ प्रुषायति- सिञ्चति ॥३॥

मंसीमहि त्वा वयमस्माकं देव पूषन्।

मतीनां च साधनं विप्राणां चाधवम्॥ १०.०२६.०४

अस्माकम्- नः। देव- द्योतनशील। पूषन्- पोषक आत्मसूर्य। मतीनाम्। साधनम्- साधकम्। विप्राणाम्- मेधाविनाम्। आधवम्- कम्पयितारम्। त्वा- भवन्तम्। वयम्। मंसीमहि- ध्यायामः ॥४॥

Dr. Rangani

प्रत्यर्धिर्यज्ञानामश्वहयो रथानाम्।

ऋषिः स यो मनुर्हितो विप्रस्य यावयत्सखः॥ १०.०२६.०५

यज्ञानाम्- उपासनानां दानानां सङ्गतिकरणानाम्। प्रत्यर्धिः- अंशभाक्। रथानाम्- रंहणशीलानाम्। अश्वहयः- अश्वानां गतिसंपन्नः। ऋषिः- क्रान्तदर्शी। मनुः- ज्ञानमयः। हितः। विप्रस्य- मेधाविन उपासकस्य। यावयत्सखा- दुःसंस्कारपृथक्कारकः सखा ॥५॥

आधीषमाणायाः पतिः शुचायाश्च शुचस्य च।

वासोवायोऽवीनामा वासांसि ममृजत्॥ १०.०२६.०६

आधीषमाणायाः- आत्मार्थं धीयमानायाः। शुचायाश्च शुचस्य च- दीप्त्याः। पतिः- पालकः। अवीनाम्- स्वरक्षाशक्तीनाम्। वासोवायः- आच्छादनप्रेरकः सन्। वासांसि- तान्याच्छादकानि। ममृजत्- शोधयति ॥६॥

इनो वाजानां पतिरिनः पुष्टीनां सखा।

प्र श्मश्रु हर्यतो दूधोद्वि वृथा यो अदाभ्यः॥ १०.०२६.०७

वाजानाम्- हव्यानाम्। इनः- ईशः। पुष्टीनाम्- पोषणशक्तीनाम्। इनः- ईशः। सखा- सुहृत्। यः। अदाभ्यः- अहिंस्यः। हर्यतः- कामयमानाय यजमानाय। श्मश्रु। प्र- प्रकर्षेण। वि- विशेषेण। वृथा- अनायासेन। दूधोत्- कम्पयति ॥७॥

आ ते रथस्य पूषन्नजा धुरं ववृत्युः।

विश्वस्यार्थिनः सखा सनोजा अनपच्युतः॥ १०.०२६.०८

पूषन्- पोषक सूर्य। ते- तव। रथस्य- वाहनस्य लक्ष्यप्रापकगतिप्रतीकस्य। धुरम्- भारम्। अजाः- प्राणाः। आ ववृत्युः- आवर्तयन्ति। विश्वस्य- सर्वस्य। अर्थिनः- याचकगणस्य। सनोजाः- सनातनः। अनपच्युतः- अच्युतः। सखासि ॥८॥

अस्माकमूर्जा रथं पूषा अविष्टु माहिनः।

भुवद्वाजानां वृध इमं नः शृणवद्धवम्॥ १०.०२६.०९

Dr. Rangaji

ऊर्जा- प्राणेन। माहिनः- महात्मा। पूषा- पोषकः सूर्यः। अस्माकम्- नः। रथम्। रथी ऋतस्य नो भवेति श्रुतेः ऋतं रथः। अविष्टु- रक्षतु। वाजानाम्- संपदाम्। वृधः- वर्धकः। भुवत्- भवतु। इमम्- एतत्। हवम्- आह्वानम्। नः- अस्माकम्। शृणवत्- शृणोतु ॥९॥

Dr. Ranganji